

ПРОСВІТИТЕЛЬ ІЗ ШУМСЬКОГО

Григорій САНЬЧ

ВІН товаришував з Костомаровим, видавав твори Шевченка і любив свою Роменщину

Григорій ВАШКЕВИЧ був однією з найсвітліших постатей серед плеяди шевченкознавців XIX-XX ст. Будучи надзвичайно освіченою людиною, він мав глибокі знання в галузі багатьох наук, був вихований в повазі і любові до України, її історії. Водночас він був простою, доброю людиною, яка запам'яталася селянам навколишніх сіл своїм гуманним ставленням до простого люду. Не одна селянська родина отримала в дарунок від шевченкового приятеля книги, серед них – твори великого Кобзаря.

Поруч з елітою

Народився Григорій Вашкевич в родині поміщика поблизу хутора Шумське на Роменщині. Закінчивши роменську восьмикласну гімназію, Григорій у 1856 р. вступив на історико-філологічний факультет Петербурзького університету. В ті роки у ньому працювали сотні викладачів, художників, літераторів – вихідців з України. Жив там і дід Вашкевича по материнській лінії – Матвій Миколайович ЛАЗАРЕВСЬКИЙ. Це він з вірними друзями піклувався про звільнення Тараса Шевченка із заслання і першим

ФОТО З ІНТЕРНЕТУ

▲ ДОКЛАВ РУКУ. Прижиттєві і післяжиттєві видання Кобзаря мали «вплив» і Григорія Вашкевича

Ще в студентські роки Григорій Вашкевич близько зійшовся з видатним істориком і письменником Миколою КОСТОМАРОВИМ, професором Петербурзького університету,

«Кобзар», що вийшов у світ 1867 р. накладом 3000 примірників, редагував знову ж таки Микола Костомаров. Усі роботи по підготовці творів Шевченка до друку й нагляд за друкарськими роботами здійснював

ДОВІДКА

ГРИГОРІЙ СТАНІСЛАВОВИЧ ВАШКЕВИЧ (1837 - 1923) - український філолог, співробітник журналу «Киевская старина» та інших видань. Приятель Матвія Лазаревського, Миколи Костомарова, Миколи Лисенка. По закінченню Петербурзького університету Григорій Вашкевич упродовж багатьох літ працював у системі міністерства фінансів, з восьмидесятих років XIX ст. працював у Воронежській губернській казенній палаті, перебував у центрі громадського і культурно-освітнього життя цього російського міста. Гласний Роменського повітового земства.

◀ НАШ ШЕВЧЕНКОЗНАВЕЦЬ. Охоронець і популяризатор спадщини Тараса Шевченка

менський краєзнавець і журналіст Григорій ДІБРОВА. - Зокрема, він сприяв відкриттю у містечку Глинську керамічної школи (упродовж років був її почесним попечителем), завжди цікавився її

про помилування.

«Певний час Григорій Вашкевич разом з Шевченком жив у Лазаревських на Набережній Мойки, 88. Йому пощастило спостерігати, як малював Тарас Григорович, чути щирі розмови свого діда з ним. З тих пір на все життя Григорій став щирим прихильником, збирачем, охоронцем і популяризатором наукової і культурної спадщини Шевченка. Це завдяки Вашкевичу до наших днів збереглися численні автографи поета та інші його безцінні реліквії», - писав про свого земляка професор Дмитро МАКАРЕНКО.

На київську виставку 1911 р. Григорій Вашкевич передав для експонування чимало шевченківських скарбів, серед яких були «Гамалія», «Тарасова ніч», «Іван Підкова» та інші

мефодівського товариства. Йому доводилося також часто бувати вдома у Костомарова. Він користувався книгами з його величезної бібліотеки, згодом допомагав у редагуванні творів Тараса Шевченка, Павла ЧУБИНСЬКОГО, Миколи РЕПНІНА. Разом з Миколою Лисенком і Олександром РУСОВИМ Вашкевич доглядав до останніх хвилин його життя хворого на тиф Миколу Костомарова.

На початку 1866 р. Матвій Лазаревський надумав перевидати Шевченків «Кобзар». Він мав бути повнішим, ніж попередні, і першим після смерті поета виданням. Цей

Григорій Вашкевич.

Дорога додому

Якось Київський історичний музей звернувся до Григорія Вашкевича з проханням передати йому рукописи Шевченка. Та наш земляк не дав згоди. Він вважав недостойним збереження безцінних реліквій великого сина українського народу в музеї, який носив ім'я царя Миколи II. Значно пізніше, у 1914 р., Григорій Станіславович передав усі рукописи Шевченка до Наукового товариства у Києві (тепер фонди Інституту літератури імені Т.Г.Шевченка АН України), де вони зберігаються і нині.

У передреволюційні роки Григорій Вашкевич вчителював у Глинську. Його часто можна було зустріти в Артюхівці, Москалівці, Лесківщині, Ромнах. «Він брав активну участь у громадському, господарському і культурному житті тодішнього Роменського повіту, - писав ро-

про заснування в навколишніх селах початкових народних училищ, неодноразово відвідував їх, клопотався про будівництво в Ромнах електростанції, водопроводу. Повз його увагу не проходило жодне питання, що було пов'язане з громадським побутом, освітою, охороною здоров'я тощо. Будучи упродовж багатьох років гласним Роменського повітового земства, він неодноразово обирався членом її різноманітних комісій і, всупереч більшості гласних, турбувався про періодичні надбавки до платні вчителям народних училищ, лікарям, про виділення коштів на ремонт і будівництво нових шкільних приміщень, розширення мережі дільничних лікарень».

Помер і похований Григорій Вашкевич на терені свого колишнього хутора. Поряд із його могилою ще дві - дружини і невістки. ❏